

Rudolf Noll (1906–1990)

Profesor Noll je izšel iz dunajske akademske šole klasične arheologije po prvi svetovni vojni, iz šole, ki je dala svetu mdr. tudi Erno Diez, Mario Schindler, Edith Thomas, Tihamerja Szentlekyja, Antuna Bauerja. To šolo jasno opredeljuje njeno začetno zanimanje zgolj za arheologijo umetnostnih stvaritev sredozemske antike in nadaljevanje ob domačih starih, ko je obdonska republika prenehala biti velesila. Zato je bil profesor Noll pri svojem študiju dodatno pozoren na tisto čudovito dvojnost, ki označuje rimske starine srednje Evrope, na dvojnost njihovih korenin, rastočih iz krajevnega izročila in iz odseviv klasične antike.

Njegova poklicna pot je bila tesno povezana z eno najpomembnejših klasičnih arheoloških zbirk v tem delu sveta. Po drugi svetovni vojni je vse do upokojitve vodil zbirko antik dunajskega Umetnostnozgodovinskega muzeja. Od njegovega strokovnega dela navadno najprej srečamo njegovo pozno objavljeno, a zato izpopolnjeno disertacijo *Frühes Christentum in Österreich* (1954). Mnogokrat uporabljamo tudi razstavne kataloge muzeja, v katerem je delal (*Vom Altertum zum Mittelalter* [Antikensammlung 1, Führer 8, 1958–1974], *Die griechischen und lateinischen Inschriften der Wiener Antikensammlung* [2. izd. 1968] ali *Kunst der Römerzeit in Österreich* [Salzburg 1949]). Bogata je tudi bera njegovih strokovnih člankov; enega med njimi je objavil tudi v tej reviji in ga namenil profesorju Klemencu v spomin (Zwei unscheinbare Kleinfunde aus Emona, *Arh. vest.* 19, 1968, 79 ss). Med drugimi članki odbiram le posamezne naslove: Goldene Herkuleskeulen, *Jb. Röm. Germ. Zentmus.* 31, 1984, 446 ss; das römerzeitliche Gräberfeld von Salurn, *Arch. Forsch. Tirol* 2, 1968, 76 ss; Ein Armreif aus Flavia Solva mit Weihinschrift an Herkules, *Schild von Steier* 9, 1959/61, 35 s; Eine Sigillatasschüssel mit Eigentumsvermerk und Preisangabe aus Flavia Solva, *Germania* 50, 1972, 148 ss; Römerzeitliche Gräber aus dem Raum von Vindobona – mit einem Exkurs: Goldene Kratere als Nadelköpfe, *Germania* 66/1, 1988, 69 ss.

V člankih, kot vidimo po naključno izbranih naslovih, je predstavljal bogate zbirke svojega muzeja, med njimi tudi skupino milnikov iz Ivence ali ptujske svečnike s kristogramom. Objavljaj je tudi posamezne

drobce, ob katerih je mogel človek z njegovim znanjem in posluhom za duha antike razkriti obsežna obzorja starega sveta. Zlasti je znal biti pozoren na stilne in umetnostne posebnosti, pa tudi na epigrafsko gradivo. Tudi v zadnjem življenjskem obdobju je še sledil enemu izmed biserov antične umetne obrti, črnilnikom z niellom (drobec enega je bil nekoč najden tudi na Ptujju).

Delo profesorja Nolla je trdno vgrajeno v preučevanje rimske dobe srednje Evrope, hkrati pa nas opozarja, da nekaterih obveznih smeri v preteklost, smeri, ki vodijo prek arheološkega predmeta, iz raziskovanja ne moremo odmisлити, pa naj si še tako utiramo tudi nova pota. Naj si še tako prizadevamo dopovedati sebi in drugim (nemara tudi zaradi občutka, da je o stari zgodovini že vse povedano in da je danes duhovno izročilo antike tako izpraznjeno in izrabljeno, da ne more pomeniti več nikakršnega izziva sodobnemu človeku), da arheologija ni disciplina, ki pomaga pisati zgodovino, ostaja besedno in likovno snovanje antike eden od strženov, na katerih sloni vsa naša veda. Stržen naši vedi je ustvarilo razumevanje predmeta na podlagi zapisanih miselnih vzorcev in analize likovne umetnosti antike in tej disciplini je namenil profesor Noll vso delovno vmeno.

Zapisati moram tudi, da ni imel rad le lepih predmetov. Zelo rad je imel tudi svoje kolege. To je dokazoval vsakokrat, ko nam je prišel naproti po notranjem stopnišču v velikem Umetnostnozgodovinskem muzeju, ko je odpiral depoje in vitrine, pomagal z nasveti in z literaturo, posebej tedaj, ko v Ljubljani nismo imeli tako rekoč še nobene od temeljnih monografij za obdelavo rimske materialne kulture. Ta odličnik duha, ki je dokazoval odličnost tudi s svojim vedenjem, je svojo naklonjenost kolegom brez zadržkov razdal tudi nam, Klemenčevim učencem. Rada se spominjam krožka, polnega smeha, v versajski Oranžeriji ob zdaj že odmaknjenem 8. kongresu klasične arheologije (1963), pa tudi ne tako daljnega dobrohotnega zanimanja za to, kaj je pri nas novega, leta 1986, ko smo preučevalci limesa hodili po dunajskih ulicah za ohranjenimi sledovi Vindobone. Profesor Noll in njegovo delo sta trajno zaznamovala tudi preučevanje rimske dobe v Sloveniji.

Iva MIKL-CURK